

УДК 378.635.174-057.87(477)(043.5)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.76.21>

Кудрявцева Г. І.

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Розглядається проблема формування професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції у процесі фахової підготовки. На підставі аналізу наукових досліджень було визначено сутність поняття «професійна відповідальність» офіцера Національної поліції як інтегративної характеристики особистості, яка є результатом ставлення до виконання професійних обов'язків відповідно до вимог закону і професійної діяльності, яка забезпечує її ефективне виконання і виявляється у здатності офіцера Національної поліції ухвалювати обґрунтовані рішення в межах своїх повноважень, проявляти наполегливість і сумлінність щодо їх реалізації та готовність відповідати за результати і наслідки своєї діяльності.

З огляду на особливості професійної діяльності поліцейських та визначення сутності професійної відповідальності як особистісного феномену, у його структурі було виокремлено когнітивний, емоційно-вольовий, мотиваційний, поведінковий, фаховий компоненти, які характеризують змістове наповнення та специфіку його прояву в контексті професійної діяльності поліцейського.

Визначено вимоги до вибору критеріїв сформованості професійної відповідальності як особистісної інтегральної характеристики поліцейського: незначна кількість критеріїв; об'єктивність оцінки досліджуваного явища; чіткість, можливість кількісної та якісної оцінки досліджуваного феномену; відображення найбільш суттєвих ознак процесу формування професійної відповідальності.

На підставі змісту поняття «професійна відповідальність» та виокремлених структурних компонентів було конкретизовано критерії її сформованості в майбутніх офіцерів Національної поліції: особистісно-регулятивний, ціннісно-мотиваційний, професійно-операційний. Надано характеристику кожного критерію та його показників. Обґрунтовано, що використання вказаної сукупності критеріїв дозволить комплексно оцінити показники та рівні сформованості професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції в усьому її змістовному різноманітті, як в кількісному, так і в якісному відношенні.

Ключові слова: професійна підготовка, професійна відповідальність, критерії, показники та рівні сформованості професійної відповідальності, курсанти, офіцери Національної поліції.

Служба у правоохоронних органах є дуже відповідальною справою в суспільстві. Люди очікують від поліцейських не лише контролю за дотриманням правопорядку, а й чесності, справедливості, надійності, відповідального ставлення до виконання професійних обов'язків. Саме тому на сучасному етапі розвитку професійної освіти у сфері підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції особливе місце посідає проблема формування їхньої професійної відповідальності як однієї із професійно важливих та провідних психологічних характеристик поліцейського.

Аналіз даних соціологічних досліджень свідчить про недостатній рівень професійної відповідальності багатьох працівників Національної поліції. Наслідком чого є низький рівень довіри громадян України як до інститутів державної влади загалом, так і до Національної поліції зокрема, що добре простежується на сучасному етапі реформування кадрів Національної поліції.

Дослідження проблеми відповідальності пов'язане з аналізом широкого кола наукових проблем. Вагомий внесок у створення методологічних засад наукового розроблення питання щодо формування відповідальності зробили роботи В. Андрущенка, І. Беха, І. Бойченка, Т. Веретенко, Л. Губерського, Н. Огренич, В. Савченко, Т. Яшука й інших.

Проблему формування професійної відповідальності у представників різних професій вивчали такі педагоги, як Л. Архангельський, Т. Базаров, Л. Блюхман, І. Гамула, Л. Дементій, А. Журавльов, О. Кирилов, Б. Князева, М. Козяр, І. Коробейнікова, А. Немчинінов, Ю. Сичевський, Н. Слюсарянський, О. Фрїш та інші.

Аналіз сучасної педагогічної літератури, дисертаційних досліджень свідчить про посилену увагу науковців до проблеми формування професійних якостей майбутніх правоохоронців та особового складу інших силових структур. Окремі аспекти формування професійної відповідальності працівників силових структур вивчали Я. Зорія, Т. Ісаєнко, А. Комишан, І. Новак, В. Рижиков, Ю. Сердюк, Д. Тауман, О. Тогочинський, М. Шик, В. Ягупов та інші.

Але в зазначених роботах проблема формування професійної відповідальності розглядається не окремо, а в контексті формування всього комплексу професійно важливих якостей. Питанню тлумачення сутності поняття «професійна відповідальність» майбутнього офіцера Національної поліції у наукових роботах приділено мало уваги.

Мета статті – визначити критерії, показники та рівні сформованості професійної відповідальності, які дозволять визначити її розвиток як інтегральної характеристики особистості офіцера Національної поліції.

Пріоритетні напрями розвитку відомчої освіти на сучасному етапі державотворення у своїх роботах висвітлювали такі вітчизняні вчені, як: С. Алфьоров, Я. Бондаренко, М. Горська, Т. Гриця, Т. Губанова, Г. Джагунов, М. Долгополова, І. Зозуля, М. Іншин, О. Користін, В. Лень, А. Ніколов, Д. Поштарук, В. Сокурєнко, Л. Стецюк, О. Федоренко, С. Циганій, В. Черней, С. Чернявський та інші.

Проведений теоретичний аналіз наукових досліджень свідчить про те, що проблема формування професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції у процесі фахової підготовки дотепер не була предметом спеціальних досліджень.

Важливо підкреслити, що професійна відповідальність є важливою характеристикою фахівця будь-якої професії, яка формується у процесі фахової освіти як результат зовнішніх вимог до майбутнього офіцера органів Національної поліції. Розуміння професійної відповідальності офіцерів Національної поліції пов'язане з готовністю курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання усвідомлювати необхідність дотримання вимог професійних норм і відповідати за свої дії.

На підставі аналізу наукових досліджень було визначено сутність поняття «професійна відповідальність» офіцера Національної поліції як інтегративної характеристики особистості, яка є результатом ставлення до виконання професійних обов'язків відповідно до вимог закону і професійної діяльності, яка забезпечує її ефективне виконання і виявляється у здатності офіцера Національної поліції ухвалювати обґрунтовані рішення в межах своїх повноважень, проявляти наполегливість і сумлінність щодо їх реалізації та готовність відповідати за результати і наслідки своєї діяльності.

Це визначення дозволило виокремити у структурі професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції такі компоненти: 1) когнітивний; 2) особистісний; 3) емоційно-вольовий; 4) мотиваційний; 5) поведінковий; 6) фаховий.

Отже, відповідальність поліцейського є інтегральною психологічною характеристикою, що містить комплекс когнітивних, вольових, емоційних і моральних характеристик особистості та виступає однією з форм регуляції й саморегуляції поліцейського. Також вона визначає ефективність і результативність професійної діяльності та його власної життєдіяльності.

Натепер для сучасної відомчої професійної освіти особливої актуальності набуває питання про визначення науково обґрунтованих критеріїв оцінки рівня сформованості професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції, що є досить складним, оскільки важко піддається кількісним вимірюванням.

Характеристики за рівнями сформованості можна виявити лише на основі орієнтирів, якими виступають критерії.

В енциклопедичному словнику поняття «критерій» (від грец. *kriterion* – «засіб для судження, переконання, мірило») визначається як ознака, за якою можна судити про щось, мірило для визначення, оцінки предмета чи явища, підстава для оцінки або класифікації чогось [9]. У тлумачному словнику української мови критерій розглядається як «засіб судження, підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило» [2, с. 588]. У педагогічній теорії під поняттям «критерій» розуміють об'єктивну ознаку, за допомогою якої здійснюється порівняльна оцінка досліджуваного явища, ступеня розвитку його в різних обстежених осіб або сукупність таких якостей явища, що відображають його суттєві характеристики, саме тому підлягають оцінці [6]. С. Гончаренко критеріїв трактує як «показники, які об'єднують у собі методи розрахунку, теоретичну модель розподілу і правила ухвалення рішення про правдоподібність нульової або однієї з альтернативних гіпотез» [3, с. 181].

П. Ясінець у процесі вивчення сучасних проблем професійної підготовки конкретизує значення критерію як «міри оцінювання досліджуваного явища та тих змін, які відбулися в розвитку окремих складових чи особистості в цілому в результаті експериментального навчання та виокремлених педагогічних умов, за яких визначена гіпотеза відповідає чи не відповідає результатам експерименту» [11, с. 68]. Саме це визначення критеріїв нами взято за основу в нашому дослідженні. У свою чергу, показники – це дані, які свідчать про розвиток та перебіг чогось [9]. У нашому дослідженні – інтегрованих критеріїв прояву професійної відповідальності в майбутніх офіцерів Національної поліції.

Отже, критерієм вважається ознака, на підставі якої проводиться оцінка, визначення або класифікація будь-якого явища, процесу, діяльності. Без формулювання критеріїв робота з формування професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції вже на самому початку виявляється невизначеною: невідомо, за якими ознаками можна судити, що вдалося вибрати найкращий у даних умовах варіант формування професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції.

Суттєвими ознаками будь-якого критерію є повнота (критерій має досить повно відображати сутність явища, що аналізується); достовірність і об'єктивність (критерій має сприяти отриманню об'єктивних даних про стан розвитку якості, що діагностується); системність (критерії мають слугувати засобом установаження зв'язків між усіма компонентами системи, що досліджується) [7].

У педагогічній теорії і практиці передбачено загальні вимоги до виокремлення й обґрунтування критеріїв: об'єктивність (критерій не повинен бути функцією особистісних характеристик суб'єкта, який користується ним); ефективність (критерій повинен найбільш повно відображати ті чинники, які впливають на оцінюваний параметр навчального процесу, що забезпечується множинністю елементарних показників); надійність і висока достовірність (ця вимога забезпечується достатньою статистикою оцінок за даним критерієм); спрямованість критерію (критерій повинен бути спрямований на управління одним або водночас декількома видами діяльності) [6].

Аналіз наукових досліджень [1; 4; 5; 10] свідчить про те, що вибір критеріїв має здійснюватися з урахуванням таких вимог: кількість критеріїв має бути невеликою, але достатньою для визначення сформованості

професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції; система критеріїв має відображати реальну діяльність працівників із реалізації функцій, тобто бути об'єктивною; кожен окремий критерій має бути сформульований чітко, допускати як якісну, так і кількісну характеристику; система критеріїв повинна відображати найбільш суттєві ознаки процесу формування професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції та його результати.

Критерій, на думку Т. Щербан, є сукупністю основних показників, що розкривають норму, вищий рівень розвитку відповідної якості. Отже, будучи компонентом критерію, показник є конкретним і типовим проявом однієї із суттєвих сторін, на підставі якого можна «визнати» наявність якості, судити про рівень її розвитку. Щоб показник відповідав своєму призначенню, він повинен за кожним критерієм розкривати сутність відповідної якості [8].

Показники, які є складовими частинами критеріїв, служать типовими і конкретними проявами найважливіших сторін оцінюваного явища. Показники повинні відповідати таким вимогам: по-перше, бути простими і доступними для їх розуміння і використання; по-друге, охоплювати істотні сторони, явища; по-третє, урахувати специфіку феномену; по-четверте, давати можливість проводити кількісну та якісну оцінку розвитку досліджуваного явища [11].

Питанню про критерії, показники та рівні професійної діяльності представників різних професій присвячені дослідження Л. Бурдейної, О. Вишневської, Н. Замкової, Н. Кожемякіної, Н. Логутіної, Л. Нікіфорової, С. Тарасової, Н. Чабан, В. Черевко й інших.

Необхідно зазначити, що проведене нами опитування 34 незалежних експертів (викладачі, курсанти) показало, що найбільш значущими критеріями і показниками сформованості професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції вони вважають такі: рівень теоретичної підготовки курсантів – 54,6 % опитуваних; рівень практичної підготовки курсантів – 52,3 % опитуваних; активно-позитивне емоційне ставлення курсантів до професійної діяльності – 50,2 % опитуваних.

Проведений теоретичний аналіз досліджень із проблеми професійної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції (дослідження С. Алфьорова, І. Амінова, М. Ануфрієва, Н. Аргани, О. Бандурки, Я. Бондаренко, В. Васильєва, В. Вдовюка, О. В'юшина, М. Горської, Т. Гриця, Т. Губанової, О. Губарєвої, М. Долгополова, А. Дулова, В. Єнгаличова, М. Єнікєєва, І. Зозулі, М. Іншина, Л. Карамушки, В. Клименка, В. Костенка, Г. Ложкіна, С. Максименка, В. Моляко, А. Ніколова, Д. Поштарук, О. Ратінова, В. Романова, В. Смірнова, В. Сокурєнко, Л. Стецюк, О. Столяренка, С. Циганій, В. Чернея, С. Чернявського, В. Чуфаровського, О. Федоренко, Л. Філонова, Ю. Швалба, М. Шермана й інших), урахування вимог освітньої програми бакалавра спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» галузі знань 26 «Цивільна безпека, результатів опитування незалежних експертів та визначених компонентів професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції дозволило нам виділити такі критерії сформованості професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції.

Особистісно-регулятивний критерій (особистісний, емоційно-вольовий компоненти) виявляється у здатності особистості: осмислювати власні прагнення; усвідомлювати наслідки власних дій, учинків, діяльності (бездіяльності); розуміти позитивний чи негативний характер власних дій, учинків, діяльності (бездіяльності), зіставляти їх із морально-етичними нормами і законами; оцінювати наслідки та результати власних дій, учинків, діяльності (бездіяльності); заздалегідь прогнозувати весь комплекс можливих наслідків власних дій, діяльності (бездіяльності) у певній ситуації; передбачати результати вчинків з урахуванням власних життєвих цінностей, світогляду та поглядів інших людей; погоджувати власні цілі поведінки із засобами їх досягнення; усвідомлено обирати форму вчинків, поведінки, власних дій, діяльності (бездіяльності); визнавати та приймати результати та наслідки особистісного вибору; контролювати себе, власні емоції, бажання, дії, діяльність (бездіяльність) та поведінку; дотримуватися певних норм, правил, принципів, обіцянок і зобов'язань; діяти в межах правових, соціальних та етичних норм; наполегливо добиватися правоохоронної мети, досягати поставлених цілей; чесно, старанно та своєчасно виконувати власні обов'язки, зобов'язання та домовленості; брати на себе відповідальність за старанне та своєчасне виконання обов'язків, зобов'язань та обіцянок; нести особисту відповідальність за ухвалені рішення.

Ціннісно-мотиваційний (мотиваційний компонент) критерій включає позитивне ставлення до обраної професії, цілей, прагнень, настанов, інтересу, мотивів професійної діяльності (мотиви зовнішнього самоствердження, відносно внутрішні мотиви (інтерес до професійної діяльності), внутрішні (результативні і процесуальні) та мотиви особистісної самореалізації (безпосереднє прагнення реалізувати себе у професійній діяльності) і виявляється через: відповідальне ставлення поліцейських до професійної діяльності; усвідомлення соціальної значущості та важливості власної професії; наявність стійких професійних інтересів; любов до власної професії; почуття гордості та глибокої поваги до правоохоронної діяльності.

Професійно-операційний (когнітивний, поведінковий, фаховий компоненти) критерій виявляється в системності знань, законів, положень, нормативно-правових документів, інструкцій тощо, які регулюють професійну діяльність, знань професійної етики, вимог професії поліцейського до особистості; а також проявляється у виборі і здійсненні певної лінії поведінки, наявності: свідомого прагнення до добросовісного виконання службового обов'язку; службової спрямованості на свідоме і добросовісне виконання вимог законів, присяги, наказів у процесі професійної діяльності; моральної нормативності поведінки; стійкої потреби до подолання труд-

нощів і досягнення поставленої мети; емоційно-позитивного усвідомленого ставлення до виконання завдань професійної діяльності. А також передбачає сформованість професійних умінь і навичок: організаційні вміння (уміння організувати свою діяльність); інформаційні вміння (уміння працювати з нормативно-правовими актами й іншими інформаційними джерелами; уміння застосовувати їх у професійній діяльності); інструментальні вміння (здатність до узагальнення професійної інформації, її аналізу, відтворення системи понять відповідної області науки для вирішення конкретних професійних завдань; здатність накопичувати і виділяти знання, необхідні для вирішення конкретних професійних завдань); системні вміння (уміння застосовувати знання на практиці); операційні вміння (уміння застосовувати на практиці етичні норми і правила поведінки); оцінно-рефлексивні вміння (здатність до критичного самоаналізу і самооцінки, самовиховання і самовдосконалення).

Використання вказаної сукупності критеріїв дозволить комплексно оцінити показники та рівні сформованості професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції в усьому її змістовому різноманітті, як у кількісному, так і в якісному відношенні.

Відповідно до виділених критеріїв та показників ми пропонуємо виокремити рівні, що характеризують ступінь сформованості професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції: високий, середній, низький.

Висновки. Отже, зазначені критерії та показники сформованості професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції ґрунтуються на основних засадах системного підходу та структурно поділяються на три умовні групи: критерії і показники умов, процесу та результативності, що дає можливість аналізувати та здійснювати діагностику сформованості професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції одночасно як процесу і результату.

Актуальною залишається проблема розроблення і теоретичного обґрунтування педагогічних умов формування професійної відповідальності майбутніх офіцерів Національної поліції у процесі фахової підготовки, що є перспективним напрямом нашого дослідження і потребує подальшого вивчення та впровадження в системі вищої відомчої освіти.

Використана література:

1. Бондаренко Я. Психолого-педагогічні особливості формування готовності майбутніх працівників патрульної поліції МВС України до професійної діяльності. *Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дії в екстремальних умовах* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 18 грудня 2015 р. Харків : ХНУВС, 2015. С. 25–28.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. В. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
4. Горська М. Особливості професійного навчання поліцейських у сучасних умовах. *Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 20 травня 2016 р. Харків : ХНУВС, 2016. С. 116–120.
5. Долгополова М., Кравченко І. Окремі питання професійної підготовки поліцейських. *Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпропетровськ, 18 грудня 2016 р. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2016. С. 178–180.
6. Российская педагогическая энциклопедия / под ред. В. Мануйлова. Москва : Большая российская энциклопедия, 1993. 1376 с.
7. Сластенин В., Подымова Л. Педагогика: Инновационная деятельность. Москва : ИЧП «Издательство «Магистр»», 1997. 224 с.
8. Щербан Т. Критерії продуктивності спілкування. *Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка, АПН України* / за ред. С. Максименко, Л. Карамушки. Київ : Гнозис, 2003. Т. V. С. 309–315.
9. Энциклопедический словарь / под общ. ред. В. Левкин. Санкт-Петербург : Питер, 1998. 828 с.
10. Яременко П. Професійна підготовка майбутніх працівників ОВС України. Київ : Лібра, 2001. 167 с.
11. Ясінець П. Професійна підготовка у ВНЗ. Київ : Лібра, 2008. 212 с.

References:

1. Bondarenko Ya. H. (2015) Psykholoho-pedahohichni osoblyvosti formuvannya hotovnosti maibutnykh pratsivnykiv patrolnoi politzii MVS Ukrainy do profesiinoi diialnosti. Shliakhy pokrashchennia systemy profesiinoi pidgotovky pravookhorontsiv do dii v ekstremalnykh umovakh : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 18 hrud. 2015 r.). Psychological and pedagogical features of formation of readiness of future employees of patrol police of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine for professional activity. [Psychological and pedagogical features of formation of readiness of future employees of patrol police of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine for professional activity. Ways to improve the system of professional training of law enforcement officers to act in extreme conditions] Kharkiv : KhNUVS, 2015. S. 25–28. ukr. [in Ukrainian].
2. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainiskoi movy / uklad. V. T. Busel. Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language. [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] Kyiv; Irpin : VTF Perun, 2009. 1736 s. [in Ukrainian].
3. Honcharenko S. U. (1997) Ukrainyskyi pedahohichnyi slovnyk. Ukrainian pedagogical dictionary. [Ukrainian pedagogical dictionary] Kyiv : Lybid, 1997. 376 s. [in Ukrainian].
4. Horska M. O. (2016) Osoblyvosti profesiinoho navchannia politseiskykh u suchasnykh umovakh. Osoblyvosti pidgotovky politseiskykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy : materialy I Mizhnarod. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 20 travnia 2016 r.). Features of professional training of police officers in modern conditions. [Features of professional training of police officers in modern conditions. Peculiarities of police training in the conditions of reforming the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine] Kharkiv : KhNUVS, 2016. S. 116–120. [in Ukrainian].

5. Dolhopolova M. M., Kravchenko I. S. (2016) Okremi pytannia profesiinoi pidhotovky politseiskykh. Svitovy dosvid pidhotovky kadriv politsii ta yoho vprovadzhennia v Ukraini : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Dnipropetrovsk, 18 hrudnia 2016 r.). Some issues of police training. [Some issues of police training. World experience of police training and its implementation in Ukraine] Dnipropetrovsk : DDUVS, 2016. S. 178–180. [in Ukrainian].
6. Rossiyskaya pedagogicheskaya entsiklopediya / pod red. V. P. Manuylova. (1993) Russian pedagogical encyclopedia. [Russian pedagogical encyclopedia] Moskva : Bolshaya rossiyskaya entsiklopediya, 1993. 1376 s. [in Russianian].
7. Slastenin V. A., Podyimova L. S. (1997) Pedagogika: Innovatsionnaya deyatelnost. Pedagogy: Innovation. [Innovative activity] Moskva : IChP «Izdatelstvo Magistr», 1997. 224 s. [in Russianian].
8. Shcherban T. D. (2003) Kryterii produktyvnosti spilkuvannia. Aktualni problemy psykholohii. Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii im. H. S. Kostiuksa, APN Ukrainy / Za red. S. D. Maksymenko, L. M. Karamushky. Criteria for communication performance. [Criteria for communication performance. Current problems of psychology. Collection of scientific works of the Institute of Psychology] Kyiv : Hnozis, 2003. T. V. S. 309–315. [in Ukrainian].
9. Entsiklopedicheskiy slovar / pod obsch. red. V. G. Levkin. (1998) Encyclopedic Dictionary Sankt-Peterburg [Encyclopedic Dictionary]: Piter, 1998. 828 s. [in Russianian].
10. Iaremenko P. C. (2001) Ppofeciina pidhotovka maibutnix ppatsivnykiv OVC Ukrainy. Professional training of future police officers of Ukraine. [Operation of the OCC Ukpain] Kyiv : Libpa, 2001. 167 c. [in Ukrainian].
11. Iasinets P. S. (2008) Profesiina pidhotovka u VNZ. Vocational training in universities. [Vocational training in higher education.] Kyiv : Libra, 2008. 212 s. [in Ukrainian].

Kudriavtseva H. I. Criteria, indicators and levels of the formation of professional responsibility of the National Police future officers

The article deals with the issue of the formation of professional responsibility of the National Police future officers as part of their training. Following science-based analysis, the essence of the National Police officer's «professional responsibility» concept was defined as an integrative characteristic of an individual, formed as a result of the person's attitude towards the performance of their professional duties in accordance with the law and professional activity, ensuring their effective implementation and manifesting the ability of the National Police officer to make informed decisions within their powers, display perseverance and integrity in this implementation and willingness to be responsible for the results and consequences of their activities.

Taking into account the peculiarities of police officers' professional activity and defining the essence of professional responsibility as a personal phenomenon, cognitive, emotional and volitional, motivational, behavioural, and professional components were distinguished in its structure, which characterize the content and the specifics of its manifestation in the context of professional activity of a police officer.

The article specifies the requirements for the choice of criteria for the formation of professional responsibility as a personal integral characteristic of a police officer: a small number of criteria; objectivity of assessment of the phenomenon under study; precision, the possibility of quantitative and qualitative assessment of the phenomenon under study; displaying the most significant indicators of the process of professional responsibility formation.

Based on the essence of the «professional responsibility» concept and the selected structural components, the following criteria of its formation in the National Police future officers have been specified: personal-regulatory, value-motivational, and professional-operational. Every criterion and its indicators have been characterized. It has been proved that the use of this set of criteria will allow a comprehensive assessment of indicators and levels of the formation of professional responsibility of the National Police future officers in all its substantive diversity, both quantitatively and qualitatively.

Key words: *professional training, professional responsibility, criteria, indicators and levels of professional responsibility development, police cadets, National Police officers.*